

Tadeusz Szubka
Instytut Filozofii i Kognitywistyki
Uniwersytet Szczeciński

CASIMIR (KAZIMIERZ) LEWY – BRYTYJSKI FILOZOF ANALITYCZNY O POLSKICH KORZENIACH

Celem wystąpienia jest przybliżenie postaci polsko-brytyjskiego filozofa analitycznego Kazimierza Lewego, jego związków z filozofią polską, a przede wszystkim jego dokonań w ramach filozofii brytyjskiej oraz poglądów metafizycznych. W moim wystąpieniu będę opierał się na istniejących publikacjach oraz na materiałach archiwalnych, do których miałem dostęp w czasie mojego pobytu na Uniwersytecie Cambridge kilka lat temu.

Kazimierz Lewy urodził się w Warszawie 26 lutego 1919 r. Był synem lekarza Ludwika Lewego (1887–1919) i jego żony Izabeli Lewy, z domu Rybier (1892–1942). W latach 1927–1936 uczył się w znanej warszawskiej szkole im. Mikołaja Reja, prowadzonej przez parafię ewangelicką. Po ukończeniu tej szkoły wyjechał do Cambridge w Wielkiej Brytanii w celu nauki języka angielskiego. Zdecydował się jednak również rozpocząć studia filozoficzne na tamtejszym uniwersytecie, co znacznie przedłużyło jego pobyt w Anglii i ostatecznie spowodowało – w połączeniu z dramatycznym biegiem historii w tamtym czasie – że pozostał w niej na stałe. W czasie studiów Lewy dał się poznać nie tylko jako niezwykle uzdolniony językowo młody człowiek (w piśmie opanował język angielski w stopniu doskonałym, chociaż w mowie zachował osobliwy polski akcent), lecz także jako osoba o dociekliwym, analitycznym umyśle. Jego opiekunem naukowym był John Wisdom (1904–1993), który był już wówczas cenionym filozofem brytyjskim. Jednakże największy wpływ w czasie studiów wywarł na Lewego George Edward Moore (1873–1958). Lewy deklарował, że to właśnie z wykładów Moore’a wyniósł najwięcej i że stały się one później podstawą jego własnych badań. A przecież miał on okazję uczestniczyć w wielu historycznie doniosłych wykładach, w tym w kilku cyklach wykładów Ludwiga Wittgensteina. Jeszcze jako student Lewy zaczął publikować rezultaty swoich dociekań filozoficznych i kiedy kończył studia w 1939 r. miał już w swoim dorobku cztery niewielkie prace (dotyczące analizy, sądów empirycznych, asercji i uprawomocnienia indukcji) wydane w czasopiśmie „Analysis”. Miał wówczas dopiero dwadzieścia lat! W okresie studiów Lewy przyjeżdżał do swego rodzinnego kraju (owocem wakacyjnego pobytu w 1938 r. był m.in. jego portret namalowany w Zakopanem przez Witkacego) i zamierzał do niego powrócić na stałe. Plany te pokrzyżował wybuch drugiej wojny światowej i bardzo szybka kapitulacja Polski. W tej sytuacji Lewy zdecydował się pozostać w Cambridge i rozpocząć studia doktoranckie pod kierunkiem Moore’a. Badania Lewego miały dotyczyć możliwości przetrwania śmierci. Moore nie mógł być ostatecznie promotorem doktoratu Lewego z powodu kilkuletniego wyjazdu do Stanów Zjednoczonych i w jego zastępstwie promotorem został John Wisdom,

począwszy od roku akademickiego 1940/1941. Rozprawa doktorska Lewego została ukończona w 1942 r. Nosiła ona ostatecznie tytuł *Some Philosophical Considerations about the Survival of Death* i na jej podstawie Lewy uzyskał stopień doktora w 1943 r.

Stypendia studenckie, który otrzymywał Lewy (Stanton Student, Trinity College, Cambridge, 1939–1941; Burney Student, University of Cambridge, 1940–1942; Senior Rouse Ball Student, Trinity College, Cambridge, 1942–1945) pozwoliły Lewemu na kontynuowanie pobytu w Cambridge. Po ukończeniu pracy doktorskiej uzyskał też pozwolenie, dzięki poparciu Broada i Wisdoma, na prowadzenie wykładów z analizy filozoficznej na Wydziale Nauk Moralnych Uniwersytetu Cambridge. Po wyjeździe Moore'a do Stanów Zjednoczonych (przebywał on tam od października 1940 r. do maja 1944 r.) Lewy przejął uciążliwe i pracochłonne obowiązki związane z wydawaniem czasopisma „Mind”, którego Moore był wówczas redaktorem naczelnym. Zachowała się z tego okresu część korespondencji między nimi, która daje obraz ówczesnej pracy redakcyjnej oraz rozwoju naukowego Lewego. Lewy zabiegał wówczas bardzo intensywnie o uzyskanie kilkuletniego stypendium badawczego, które dałoby mu niezależność finansową i możliwość pełnej realizacji planów badawczych. Niestety, starania te nie zakończyły się sukcesem, ani w Trinity College, ani też w St John's College. Jego starania o zatrudnienie w jakimś z prowincjonalnych brytyjskich uniwersytetów też początkowo kończyły się niepowodzeniem. W końcu uzyskał stanowisko wykładowcy filozofii na uniwersytecie w Liverpoolu, gdzie pracował przez siedem lat od 1945 r. W tym też roku zawarł małżeństwo z Eleanor Ford, wówczas studentką London School of Economics, która później wykładała historię ekonomii w Liverpoolu. W 1952 r. Lewy powrócił do Cambridge, wpierw jako wykładowca uniwersytecki na Wydziale Nauk Moralnych. W 1959 r. został członkiem rzeczywistym Trinity College Cambridge, a w 1972 r. etatowym docentem z filozofii. W 1980 r. wybrano go na członka Akademii Brytyjskiej. W 1982 r. przeszedł na emeryturę. Miał wówczas 63 lata. Zmarł 8 lutego 1991 r. w Cambridge.

Wybrana bibliografia

- Cave, Peter (2005), *Lewy, Casimir (1919–91)*, w: S. Brown (red.). *The Dictionary of Twentieth-Century British Philosophers*, t. 1: A–L, Bristol: Thoemmes Continuum 2005, s. 567–571.
- Hacking, Ian, red. (1985), *Exercises in Analysis: Essays by Students of Casimir Lewy*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hacking, Ian (2006), *Casimir Lewy 1919–1991*, „Proceedings of the British Academy” 138, s. 171–177.
- Lachmanowa, Irena (1989–90), *Kazimierz Lewy*, „Rocznik Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie” 34, s. 17–19.
- Lewy, Casimir (1976), *Meaning and Modality*, Cambridge: Cambridge University Press.